

Received : 25 กุมภาพันธ์ 2565

Revised : 16 พฤษภาคม 2565

Accepted : 31 พฤษภาคม 2565

การใช้เทคโนโลยีระบบ Streaming เผยแพร่การแสดงหมอลำเพื่อสร้างรายได้ ในสถานการณ์โควิด 19

The using Streaming Technology to publish molam shows to
generate revenue in COVID-19 situations

ฐพัชร์ ฤทธิ์ชัย

Tapat Ritchai

ศรินทิพย์ ดวนลี

Sarintip Dunlee

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Sripatum University Khonkaen

Corresponding author e-mail: tapat.ri@spu.ac.th

บทคัดย่อ

ทั่วโลกกำลังประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานะโรคโควิด 19 โรคที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ การควบคุมการแพร่ระบาดจึงเป็นวิธีการและแนวทางปฏิบัติที่ทุกคนต้องปฏิบัติร่วมกันเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของตนเอง เพราะการกระจายเชื้อของโรคโควิด 19 เกิดจากการสัมผัส และทางเดินหายใจ ดังนั้นนอกจากมาตรการที่คุ้นแล้ว อุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลหรือสเปรย์แอลกอฮอล์ จึงเป็นการป้องกันโรคโควิด 19 ขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้วยข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวมา เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคระบาดนั้น มาตรการการควบคุมโรคที่ทุกประเทศใช้อยู่ขณะนี้จึงมุ่งเน้น ควบคุมการรวมตัว หรือการรวมกลุ่มจัดกิจกรรม ควรงด หรือยกเลิก ยกตัวอย่างเช่น การลดการเดินทางการเข้าออกพื้นที่ การปิดสนามบิน การใช้มาตรการ Social distancing มีการปิดสถานที่ ปิดสถานการค้า และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปิดเมือง ฯลฯ มาตรการเหล่านี้ย่อมมีผล กระทบไปถึงการชะงักงันของเศรษฐกิจการค้า การผลิตในภาคอุตสาหกรรม และ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ขณะเดียวกันทุกคนมีความกังวล และต้องดูแลปกป้องตัวเอง โดยมีการประชาสัมพันธ์แนะนำวิธีการกักตัวอยู่กับบ้าน หลายคนจึงไม่สามารถมาทำงานหาเลี้ยงชีพแบบปกติได้ ธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดกิจการ หรือทำได้ไม่เต็ม

ประสิทธิภาพ จนทำให้ขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการเยียวยา แต่ประชาชนก็ยังเกิดความเครียดและปัญหาทางสุขภาพจิตตามมา และอีกกลุ่มอาชีพหนึ่งที่ได้รับผลกระทบมาตลอดระยะเวลา 2 ปี คือตั้งแต่ปี 2562-2564 กลุ่มอาชีพที่สร้างความบันเทิงนั้นคือ อาชีพหมอลำ หรือ คณะหมอลำ เป็นการแสดงวงดนตรีพร้อมนักแสดงขนาดใหญ่ มีสมาชิกรวมงานแต่ละคณะกว่า 400 คน แต่เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในรูปแบบการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เพื่อรายได้ในการเลี้ยงชีพ คณะหมอลำได้นำเอาเทคโนโลยีระบบ Streaming มาใช้ในการถ่ายทอดสด หรือ บันทึกการแสดง เพื่อให้เข้าถึงผู้ชมในรูปแบบออนไลน์ การปรับตัวด้วยวิธีนี้เป็นการสร้างรายได้ชั่วคราว หากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 คลี่คลายลงและผู้คนสามารถชีวิตได้ตามปกติดังเดิม

คำสำคัญ : เทคโนโลยี , ระบบสตรีมมิ่ง ,การเผยแพร่ , การแสดงหมอลำ

Abstract

The world is experiencing an economic crisis. which has been affected by the status of the COVID-19 disease that is currently spreading. Controlling the epidemic is therefore a method and practice that everyone must work together for their own health and safety. Because the spread of COVID-19 is caused by exposure. and respiratory Therefore, in addition to the measures that are worthwhile Self-defense equipment is therefore important. wearing a mask Hand washing with gel or alcohol spray Therefore, it is the basic prevention of COVID-19 that everyone must strictly follow. with the above preliminary information about the prevention and control of the epidemic The disease control measures that all countries are currently using are focused on the control of integration. Or group activities should be canceled or cancelled, for example. Reducing travel in and out of the area airport closure Social distancing measures are closed. close the trade place and economic activities, closing the city, etc. These measures would have effect. affecting the disruption of the trade economy industrial production and tourism industry, hotels, restaurants. At the same time, everyone has concerns. and must take care of himself with publicity advising on how to self-isolate at home Many people therefore cannot come to work and earn a normal living. Many businesses had to stop doing business. or can't do it at full efficiency causing a lack of income to support the family Although the government has remedial measures But people still suffer from stress and mental health problems. And another occupation group that has been

affected over the past 2 years is from 2019-2021. The occupation that creates entertainment is Mo Lam or Mor Lam troupe, which is a musical performance with a large performer. There are more than 400 members in each group, but it is particularly interesting in its survival adaptation style. for income for a living The Mo Lam troupe has adopted Streaming technology for live broadcasting or recording performances. in order to reach the audience in an online format Adjusting in this way is temporary income. If the Covid-19 epidemic situation subsides and people can live as normal as before.

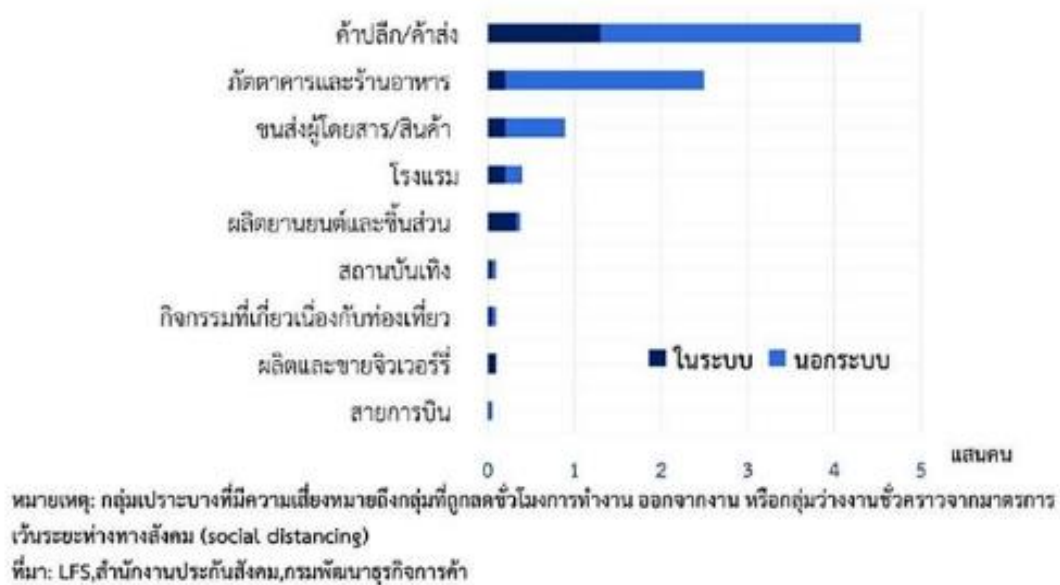
Keyword: Technology , Streaming , Publishing , Morlam Show

1. บทนำ

ด้วยมาตรการการควบคุมโรคที่ทุกประเทศใช้อยู่ขณะนี้ ตั้งแต่การลดการเดินทางการเข้าออกพื้นที่ การปิดสนามบิน การใช้มาตรการ Social distancing มีการปิดสถานที่ ปิดสถานการค้า และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปิดเมือง ฯลฯ ย่อมมีผล กระทบไปถึงการชะงักงันของเศรษฐกิจการค้า การทำงานผลิต และ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โรงแรม ร้านอาหาร รวมไปถึงการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันทุกคนมีความกังวล และต้องดูแลปกป้องตัวเอง มีการกักตัวอยู่กับบ้าน หลายคนไม่สามารถมาทำงานหาเลี้ยงชีพแบบปกติได้ ธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดกิจการ หรือทำไม่ได้เต็มประสิทธิภาพ จนทำให้ขาดรายได้มาจนเกือบครบถ้วน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการเยียวยาผู้ขาดรายได้ในรูปแบบ คนไทยไม่ทิ้งกัน แต่ก็ยังเกิดความเครียดและปัญหาทางสุขภาพจิตตามมา การค้า และการลงทุนเกิดผลกระทบค่อนข้างรุนแรง แม้แต่เศรษฐกิจโลกก็กำลังเข้าสู่วิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งมีที่มาจากโควิด 19 เป็นสำคัญ (ยง ภู่วรวรรณ, 2563)

ด้านเศรษฐกิจในการระบาดระลอกแรกนั้น ผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐที่ออกมาไม่ว่าจะเป็นมาตรการ Lockdown หรือการหยุดชะงักลง แม้ว่าจะมีการใช้จ่ายภาครัฐผ่านมาตรการเยียวยาเพื่อประคับประคองเศรษฐกิจก็ตาม ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินว่าการระบาดของโรคโควิด-19 กระทบต่อการจ้างงานแรงงานใน 9 สาขาการผลิตครอบคลุมแรงงานมากกว่า 8 ล้านคน ซึ่งยังไม่รวมผลกระทบแรงงานในภาคเกษตรอีกหลายล้านคน โดยแรงงานในภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้าภัตตาคารและโรงแรม ค่อนข้างได้รับผลกระทบ ที่รุนแรง โดยแรงงานส่วนใหญ่อยู่ยุด เมือง มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม การจำกัดเวลาปิด-เปิด และนั่งในร้านอาหาร ส่งผลให้ธุรกิจหลายประเภทต้องนอกระบบประกันสังคม จึงไม่ได้รับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงานจากระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 นอกจากนี้จากรายงานการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ด้านเศรษฐกิจ (23 เมษายน-17 พฤษภาคม

2563) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มากกว่าครึ่งมีรายได้ลดลง และร้อยละ 33 มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 14 มีหนี้สินในระบบเพิ่มขึ้น ร้อยละ 14.5 ตกงาน/เลิกจ้าง ร้อยละ 69.7 ได้รับผลกระทบด้านอาชีพและการจ้างงาน อีกทั้งผู้ประกอบการรายเล็กได้รับผลกระทบโดยยอดขายลดน้อยลงร้อยละ 21.8 และร้อยละ 12.6 ต้องปิดกิจการ ในขณะที่ ร้อยละ 12.9 โดนพักงาน หรือเลิกจ้าง โดยไม่ได้เงิน (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2564)

รูปที่ 1 จำนวนแรงงานกลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงต่อการถูกลดชั่วโมงการทำงาน ออกจากงาน หรือกลุ่มว่างงานชั่วคราว จากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม จำแนกตามสาขาการผลิต
ที่มา : วราภรณ์ บันเทิงใจ, ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม (2564)

2. เนื้อหาของเรื่อง

จากการระบาดของโรคโควิด 19 ทั้ง 3 ละคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนถึงช่วงเดือนเมษายน ปี 2564 ได้สร้างผลทางด้านเศรษฐกิจมากมาย ภาครัฐจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมการระบาดภายในประเทศ สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานว่า ผลของโควิด 19 ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศลดลง ความรุนแรงของสถานการณ์ และกระจายไปในวงกว้างมากขึ้น ทำให้มีการบังคับใช้มาตรการล็อกดาวน์ในพื้นที่สีแดงเข้มจำนวน 29 จังหวัด ซึ่งคิดเป็นมูลค่าเศรษฐกิจรวมกว่าร้อยละ 77 ของ GDP ทั้งประเทศ กิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงได้รับผลกระทบ และทรุดตัวลงไปด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ความรุนแรงของโรคโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบไปยังภาครัฐ และเอกชน กลุ่มธุรกิจ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับผลกระทบไปพร้อมกัน เช่นเดียวกับธุรกิจ

ความบันเทิงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอีสานเช่น ธุรกิจวงหมอลำหมู่ (วงหมอลำขนาดใหญ่) ซึ่งจะพบการแสดงส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจังหวัดที่พบมากส่วนใหญ่ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของหมอลำเรื่องต่อกลอน โดยทั้งหมดนั้นจะมีการแบ่งทำนองการลำของเฉพาะแต่ละพื้นที่ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น ทำนองขอนแก่น ทำนองสารคาม ทำนองอุบล หรือทำนองลำเพลิน ซึ่งหากเมื่อเทียบกันแล้วกับลิเกในปัจจุบันจะเห็นภาพชัดได้ว่าหมอลำเรื่องต่อกลอนสามารถพัฒนาไปได้ไกลกว่าทั้งในเชิงของรูปแบบการแสดง มีความดึงดูดใจน่าสนใจ หมอลำเรื่องต่อกลอนบางคนจะมีการทำธุรกิจที่ครบวงจร ทั้งในด้านของ แสง สี เสียง เวทีการแสดงอย่างอลังการแต่ด้วยการเกิดสถานการณ์สภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ธุรกิจของหมอลำเรื่องต่อกลอนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทั้งการถูกยกเลิกการจ้างงาน สืบเนื่องด้วยมาตรการการรักษาความปลอดภัยจากภาครัฐ การยกเลิกการแสดงซึ่งเดิมที มีบางคณะจะมีคิวการแสดงตลอดทั้งปีหรือจองคิวล่วงหน้าเป็นปี ทำให้สูญเสียรายได้จำนวนหลักแสนถึงล้าน ส่งผลให้คณะหมอลำเรื่องต่อกลอนจึงต้องประสบปัญหาการบริหารจัดการวง และแบกรับภาระสมาชิก นักแสดง นักดนตรี ทีมงานที่มีส่วนรวมในการแสดง เพราะรายได้หลักที่ได้รับคือค่าตอบแทน ค่าจ้าง หลังจากออกทำการแสดงเท่านั้น (วรารณ บันเทิงใจ, ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม, 2564)

เป็นเวลากว่า 2 ปีที่กลุ่มธุรกิจวงหมอลำต้องเผชิญหน้ากับ โควิด-19 ทำให้เกิดการปรับตัวอย่างรุนแรง สอดคล้องกับข้อมูลจาก กรุงเทพธุรกิจ ที่ได้ให้ข้อมูลในหัวข้อ “4 ความเปลี่ยนแปลง ยุคโควิด 19 สู่อุปกรณ์ปรับตัว Next Normal” ทวีโลก รวมถึงประเทศไทยชนิดที่เรียกว่าไม่ปรับตัวก็อยู่ไม่ได้ ทำให้มีความปกติใหม่ ๆ New Normal เกิดขึ้น เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงการใช้จ่ายด้วยระบบออนไลน์ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ กลุ่มประชากร ธุรกิจอีคอมเมิร์ซเติบโตขึ้นกว่า 40% และความนิยมการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจ OEM เป็นที่นิยม รวมถึงรูปแบบทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป และสิ่งสำคัญ คือ ความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและการแพทย์ การปรับตัวจึงต้องอาศัยเทคโนโลยีนวัตกรรมต่าง ๆ ในการเข้ามาเป็นตัวช่วย และ 4 ความเปลี่ยนแปลงยุคโควิด 19 สู่อุปกรณ์ปรับตัว Next Normal คือ

1. โลกเปลี่ยน การศึกษาเปลี่ยน ดร.วรวัศ รักเรืองเดช รองผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเด็กสมัยนี้จะเรียนรู้ใน 3 มิติ คือ 1.ธรรมชาติสิ่งที่เกิดขึ้นจริง 2.เรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามามีบทบาทกับเราในทุกวัน และ 3.เรื่องของคน สังคม วัฒนธรรมแต่เดิมเราเรียนรู้การพูดคุยพบปะกัน แต่เด็กสมัยนี้เรียนรู้โลกอีกแบบหนึ่ง คือ การอยู่ในสังคมออนไลน์

2. เทรนด์รับจ้างผลิต (OEM) เติบโตยุคโควิด ไพฑูรย์ ศิริฉัตรชัยกุล รองเลขาธิการ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) กล่าวว่า ก่อนหน้านี้มีคำถามว่า อุตสาหกรรม OEM จะเติบโตจริงหรือไม่ แต่ยุคโควิด-19 ทำให้เกิดการบริโภคสินค้า และ OEM เติบโต เนื่องจากเทรนด์ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ที่ต้องการเป็นเจ้าของกิจการ จึงเกิดการแมชชีนกับผู้ประกอบการ OEM ที่มีความเชี่ยวชาญใน

การผลิตสินค้า สิ่งเหล่านี้เป็นเทรนด์ใน 2 ปีที่เติบโตกันอย่างมากมาย ประกอบกับเทรนด์อีคอมเมิร์ซ โดยในปีนี้มีผลสำรวจว่า อีคอมเมิร์ซเติบโต 40% ในขณะที่ธุรกิจอื่น ๆ ได้รับผลกระทบ “ดังนั้น เทรนด์รับจ้างผลิตจะเติบโตต่อไป เพราะอนาคตคนรุ่นใหม่ต้องการที่จะมีธุรกิจส่วนตัว แต่ไม่ได้อยากมีโรงงานเป็นของตัวเอง OEM หรือโรงงานที่มารับจ้างผลิต ก็จะเข้ามาตอบโจทย์ เพราะมีบริการแบบ One Stop Service”

3. โควิด ดันธุรกิจออนไลน์ โควิด-19 ช่วยขับเคลื่อนธุรกิจออนไลน์มากขึ้น ในการทำให้เข้าถึงลูกค้าง่ายขึ้น ดังนั้น การทำดิจิทัลคอนเทนต์ ทำสื่อ สร้างภาพลักษณ์ต่าง ๆ ผ่านทางออนไลน์ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องคำนึง เพราะลูกค้าไม่สามารถจับต้องสินค้าได้ ดังนั้น รูปภาพ การใช้ระบบแชทบอต หรือระบบที่สามารถตอบโต้ลูกค้าได้ตลอดเวลาจึงสำคัญ ดังคำกล่าวของ สุชาดา โคตรสิน ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) เปิดเผยว่า ดิจิทัล สร้างความแตกต่าง ที่จะทำเซอร์วิสอย่างไรให้แตกต่างมากขึ้นและรวดเร็วมากขึ้น และส่วนสำคัญ คือ ลดต้นทุน การที่มีระบบเข้ามาช่วยในเรื่องของคน การบริหารจัดการ ทำให้ธุรกิจทำงานได้ตลอดเวลา

4. นวัตกรรม ขับเคลื่อนสังคมสูงวัย การที่ไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย นวัตกรรม นับเป็นความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้สูงวัยมีชีวิตที่มีคุณภาพมากขึ้น ผศ.นพ.ภาวิศ วงศ์แพทย์ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู กรรมการบริหาร มูลนิธิสำโรงรวมใจ เปิดเผยว่า นวัตกรรมเป็นกุญแจสำคัญ การเข้าสู่สังคมสูงวัย เราพูดกันมากกว่า 10 ปี เรารู้เร็วแต่สิ่งที่ทำยังไม่พอ เพราะสัณนิที่กำลังมาคือ อีก 20 ปี กว่า 1 ใน 3 ของประชากรจะเป็นผู้สูงวัย เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจสังคม ความเป็นอยู่ ดังนั้น หากเราไม่มีอะไรใหม่ อยู่แบบเดิม แก้ปัญหาแบบเดิม ในขณะที่เจอปัญหาใหม่ นวัตกรรมจึงเป็นตัวปลดล็อก (กรุงเทพธุรกิจ : คุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม. (2564 : ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้นจะสังเกตได้ว่าสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ส่งผลกระทบจนต้องทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ พยายามหาวิธีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ธุรกิจส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน อย่างธุรกิจจวงหมอลำหมูก่เกิดการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน การปรับตัวของคณะหมอลำเรื่องต่อกลอนจึงได้มีวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ โดยการปรับรูปแบบการนำเสนอการแสดง การประยุกต์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับการแสดงเพื่อถ่ายทอดให้ผู้ชมได้รับชมการแสดงผ่านระบบออนไลน์ โดยการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย อย่างเช่น Facebook Live และช่อง YouTube

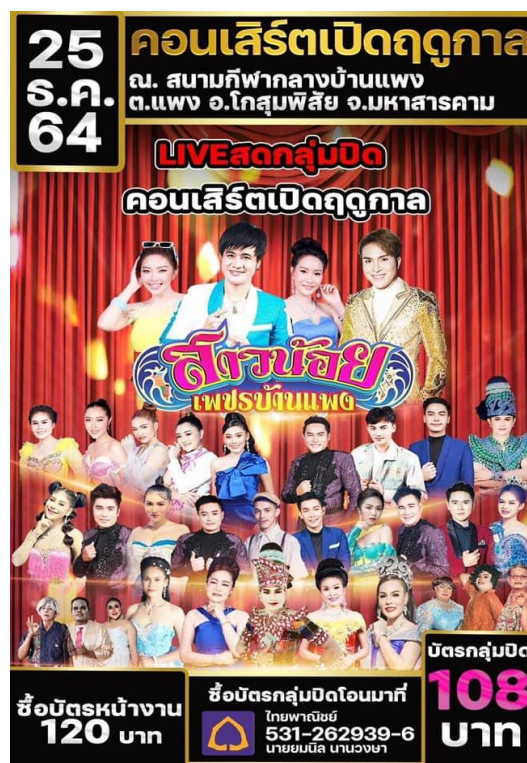
ยมนิล นามวงษา (2565) หรือ หมุ่มโจ ผู้บริหารวงดนตรีหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัว ปรับรูปแบบการแสดงเพื่อให้เกิดรายได้ การปรับหรือ ประยุกต์ ใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ให้เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่การแสดงและประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ตารางการแสดงต่าง ๆ จึงทำให้เกิดกระแสนิยม ผู้ชม แฟนหมอลำ ให้การติดตามและการสนับสนุนมาที่เต็มโดยตลอด แต่หากจะกล่าวไปถึงยุคแรกเริ่มของการใช้สื่อโซเชียลในการเผยแพร่การแสดงนั้น

รูปที่ 2 ยมนิล นามวงษา หรือ หนุ่มโจ ผู้บริหารวงดนตรีหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง
ที่มา : ยมนิล นามวงษา (2565)

สำหรับคณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพง เริ่มนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ในช่วงปี พ.ศ. 2562 ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด 19 ครั้งนั้น คณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพงอยู่ระหว่างช่วงการพักวง หรือปิดวง (พักการแสดงช่วงหน้าฝน) ระยะเวลาประมาณ 2-3 เดือน คือช่วงเดือน กรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน หยุดทำการแสดงเพื่อจะได้ให้ทีมงานนักแสดงและนักดนตรี มีระยะเวลาในการฝึกซ้อมการแสดงชุดใหม่ ปรับปรุงซ่อมบำรุงชุดการแสดง ปรับเปลี่ยนฉากเวที เพื่อตลอดรับฤดูกาลเปิดวงหมอลำ นั่นคือช่วงตั้งเดือน ตุลาคม จนถึงเดือน มิถุนายน ยมนิล กล่าวว่า โดยส่วนตัวเป็นคนชอบสื่อสารกับแฟนคลับ ผู้ที่ชื่นชอบผลงานของวงสาวน้อยเพชรบ้านแพง ผ่านเพจ Facebook เป็นประจำอยู่แล้ว เพราะรู้สึกว่าการมีแฟนคลับเหล่านี้คือคนในครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุนวงมาโดยตลอด พอช่วงปิดวงรายได้ไม่มีเลยแต่ที่เพิ่มมากขึ้นคือรายจ่ายที่ต้องมาดูแลสมาชิกทุกคนในวง พอเริ่มปรับปรุงพัฒนารูปแบบการแสดงไปได้สักระยะ ยมนิลจึงเกิดความคิดที่จะนำเสนอการแสดงผ่านรูปแบบ Live video Streaming ผ่านเพจ Facebook ของวงสาวน้อยเพชรบ้านแพง โดยใช้ระบบของ Facebook ในการสร้างกลุ่มปิด เพื่อจำหน่ายบัตรออนไลน์ ผู้ชมที่ต้องการชมการแสดงต้องชำระเงินโดยการโอนเข้าบัญชีพร้อมทั้งส่งหลักฐานการ และส่งให้ทีมงานผู้ดูแล (Admin) จากนั้นจะมีการบันทึกข้อมูลและระบบจะเชิญผู้ชมเข้ารับชมการแสดงในรูปแบบ “กลุ่มปิด” ในวันและเวลาทำการแสดง ในครั้งแรกนั้น ยมนิล หรือหนุ่มโจ ผู้บริหารวงดนตรีหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพง ได้กำหนด ราคาบัตรการเข้าชมการแสดงในระบบ Live Streaming ผ่านเพจ Facebook ในราคา 100 บาท/1 รายชื่อ Facebook การประชาสัมพันธ์การจำหน่ายบัตรและการแสดงในรูปแบบ

ออนไลน์นี้ มีทั้งแฟนคลับที่พร้อมให้การสนับสนุน และมีแฟนคลับจำนวนหนึ่งที่ยังไม่เข้าใจ และไม่ให้การสนับสนุน แต่ด้วยความพยายามและความเป็นผู้บริหารที่ต้องการพัฒนางาน การปรับตัวประยุกต์ การแสดงให้เข้ากับสถานการณ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับคณะ ยมนิล ไม่ย่อท้อและเดินหน้าดำเนินการประชาสัมพันธ์จำหน่ายบัตรต่อไป โดยจะคอยอัปเดตสถานการณ์ การซื้อการแสดงของนักแสดงและนักดนตรี การออกแบบเวที และชุดการแสดง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ชม และด้วยความพยายามที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ การแสดงในรูปแบบออนไลน์ของคณะได้รับการสนับสนุน โดยยอดจำหน่ายบัตรทั้งหมดคือ 10,000 ใบ คิดเป็นจำนวนเงินคือ 1,000,000 บาท นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์แห่งความสำเร็จในรูปแบบใหม่ของคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพ้ว สร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวคณะ (ยมนิล นามวงษา, สัมภาษณ์, 30 มกราคม พ.ศ.2565)

รูปที่ 3 ภาพประชาสัมพันธ์งานแสดงของคณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพ้ว
ที่มา : ยมนิล นามวงษา (2565)

จากจุดเริ่มต้นในการประยุกต์ปรับรูปแบบการนำเสนอผลงานการแสดงในวันนั้น ทำให้คณะหมอลำสาวน้อยเพชรบ้านแพ้วมีความประสบการณ์อย่างดีในการแก้ไขปัญหาเมื่อไม่สามารถทำการแสดงได้ตามปกติ และนั่นคือเหตุผลหลักที่ทำให้เกิดการพัฒนาการนำเสนอผลงานการแสดง โดยการนำเอาเทคโนโลยีระบบ Streaming เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญในการถ่ายทอดสดการแสดง ในรูปแบบ

Live Video Streaming โดยผ่าน Facebook ของคณะหมอลำนั้น ๆ เพื่อให้แฟนหมอลำได้รับชมการแสดงอย่างต่อเนื่อง และเข้าถึงบรรยากาศของการแสดง ระบบภาพและเสียงที่คมชัด เปรียบเสมือนได้รับชมอยู่ด้านหน้าเวที พร้อมทั้งสามารถสื่อสารโต้ตอบกับการแสดงได้อย่างต่อเนื่อง สร้างความรู้สึกใกล้ชิดกับนักแสดงที่ตนชื่นชอบ การนำเทคโนโลยีระบบ Live Video Streaming ในการแสดงของคณะหมอลำ เกิดความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด 19 ที่ระบาดอย่างต่อเนื่องร่วมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ทางรัฐขอความร่วมมือกับประชาชนเพื่อให้สถานการณ์คลี่คลายโดยเร็ว คณะหมอลำจึงต้องพยายามปรับตัวภายใต้มาตรการต่าง ๆ ของทางหน่วยงานราชการ เพื่อสร้างรายได้และความอยู่รอดในช่วงโรคระบาดโควิด 19

นอกจากการปรับตัวและพัฒนาการนำเสนอการของคณะหมอลำแล้วนั้น อีกหนึ่งทีมงานผู้เป็นสื่อในการถ่ายทอดการแสดงจากหน้าเวทีสู่ระบบโซเชียลของผู้ชมคือ ทีมงาน Live Video Streaming ในปัจจุบัน หน่วยงานที่ได้รับความนิยมและได้ร่วมนำเสนอผลงานการแสดงร่วมกับคณะหมอลำคือ “ทีมงาน บ่าวภูไทใจเกินร้อย สตูดิโอ” เป็นทีมงานที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับความบันเทิง โดยรูปแบบการให้บริการ คือ รับถ่ายภาพ บันทึกภาพในรูปแบบภาพนิ่ง และ วิดีโอ ด้วยประสบการณ์ในการทำงานและอุปกรณ์ที่ครบถ้วน และทีมงานที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ประยุกต์รูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับกระแสนิยมของโซเชียล จึงทำให้ทีมงาน บ่าวภูไทใจเกินร้อย สตูดิโอ ได้รับความไว้วางใจและทำหน้าที่ในการดูแลระบบ Live Video Streaming ให้กับคณะหมอลำขนาดใหญ่หลาย ๆ คณะในพื้นที่ภาคอีสานของประเทศไทย

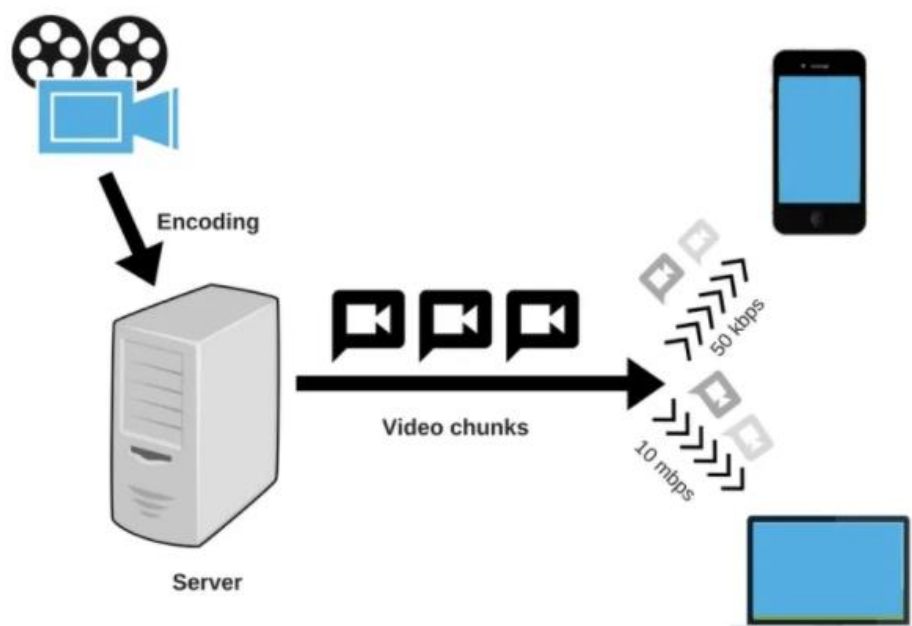
รูปที่ 4 ภาพการทำงานของทีมงาน บ่าวภูไทใจเกินร้อย สตูดิโอ

ที่มา : ฐพัชร์ ฤทธิ์ชัย (2565)

จากความสำเร็จของคณะหมอลำในการประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และระบบเทคโนโลยี ในการพัฒนารูปแบบการแสดงเพื่อสร้างรายได้ขึ้น ถือเป็นหนึ่งในช่องทางในการทำตลาดในรูปแบบ ออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างมาก คือการทำตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook, YouTube, Twitter, Instagram, Line ฯลฯ หรืออาจเรียกว่า สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นเครื่องมือรูปแบบใหม่ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน คือวิดีโอถ่ายทอดสด หรือ การ Live Video Streaming ที่เป็นหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ เพราะด้วยเทคโนโลยี หรือโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์ และความเร็วของอินเทอร์เน็ตที่เอื้ออำนวยให้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ง่าย โดยจุดเด่นของ Live Video Streaming คือ โดยเนื้อหาการสื่อสารมีความสดใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีการถ่ายทอดสดแบบสตรีมมิ่ง (Streaming) ที่ทยอยทำการดาวน์โหลดข้อมูลทำให้สามารถแสดงผลไปยังปลายทางได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคไม่พลาดการรับชมในเรื่องราวและข่าวสารที่ทันสนใจ (จินทิมา เจริญผล, 2558) จึงสามารถ สร้างความตื่นตาตื่นใจและสร้างความรู้สึกแปลกใหม่รับชม ผ่านภาพเคลื่อนไหว เสียง และเอฟเฟค องค์ประกอบในการนำเสนอต่าง ๆ ช่วยสื่ออารมณ์ไปยังผู้ชมให้เข้าถึงเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญคือผู้รับชมยังสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมด้วยการสื่อสาร ได้ตอบกับผู้ส่งสารได้ในทันที ณ ขณะที่กำลังรับชม จึงทำให้ Live Video Streaming เป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี (นิวัฒน์ ชวตวิทยากุล, 2559)

ทั้งนี้ในปัจจุบันการทำตลาดในรูปแบบประเภทสื่อวิดีโอ ที่แสดงผลภาพเคลื่อนไหว เสียง และข้อความประกอบอย่างเครื่องมือ Live Video Streaming เป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้มากกว่าสื่อรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเห็นได้จากผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต จากฐานข้อมูล TNS Connected Life ซึ่งเป็นบริษัทวิจัยระดับโลก โดย ทีเอ็นเอส โกลบอล ระบุว่าในปี พ.ศ. 2557 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตชาวไทยร้อยละ 38 เข้าชมวิดีโอออนไลน์ไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละครั้ง ขณะที่ร้อยละ 11 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของชาวไทยชมวิดีโอออนไลน์ทุกวัน และมีแนวโน้มจะขยายกว้าง ขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต ตามแนวโน้มที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมากขึ้น(นิวัฒน์ ชวตวิทยากุล,ม.ป.ป.)

การนำเสนอข้อมูลเสียงและวิดีโอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกำลังเป็นกระแสนิยมในปัจจุบัน จึงมี การพัฒนาวิธีการนำเสนอข้อมูลให้ทันสมัยมากขึ้น โดยวิธีการส่งข้อมูลแบบแรกคือการใช้ Web Server ในการให้บริการ และวิธีการที่สองคือการใช้ สตรีมมิ่ง มีเดีย เซิร์ฟเวอร์ ซึ่งในแต่ละวิธีก็จะมีข้อดีข้อเสีย แตกต่างกันไป จึงต้องมีการพิจารณาเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดกับการใช้งานที่ ต้องการ และขั้นตอนเบื้องต้นของการเตรียมแฟ้มมัลติมีเดีย จะเหมือนกับการเตรียมสำหรับใช้บน Web Server แต่แตกต่างตรงที่แฟ้มที่ได้จะ upload ไปยัง Streaming Media Server เมื่อแฟ้มมัลติมีเดียถูก เรียกใช้งาน จะส่งไฟล์ขนาดเล็กที่เรียกว่า Meta File ไปยัง Client Player ซึ่งใน meta file นี้จะระบุ ปลายทางไปยัง Streaming Media Server หลังจากนั้น Client Player จะติดต่อกับ Streaming Media Server โดยตรงโดยไม่ผ่าน Web Browser อีกด้วย

รูปที่ 5 ตัวอย่างแบบจำลองการให้บริการผ่านเทคโนโลยี Streaming

ที่มา : National Geographic (2562)

Streaming Media Server ต้องทำการเพิ่ม software ของ server สามารถนำเสนอแบบ real-time ได้ ทั้งแบบ on-demand และ broadcast มีการจัดการเกี่ยวกับการส่งข้อมูลในระบบเครือข่าย สำหรับผู้ใช้จำนวนมาก มีความยืดหยุ่น สามารถกำหนดข้อบังคับต่างๆ ในการนำเสนอได้ ตัวอย่างเช่น Netflix, YouTube, และ Spotify เป็นต้น (National Geographic, 2562)

ความสำคัญของการ LIVE STREAMING นอกจากการที่ทำให้เราเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว Live Streaming ยังมีคุณประโยชน์ที่สามารถนำไปต่อยอดได้มากกว่านี้ ดังนี้

1. ใช้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมและสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กร ให้บุคคลภายนอกเข้าถึงได้ง่ายขึ้น
2. ระบบถูกนำไปใช้ทำกลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำตลาดของธุรกิจให้ดีขึ้น
3. สร้างรายได้ผ่านช่องทางออนไลน์ให้กับ Influencer และทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ด้วยคุณสมบัติการทำงานของระบบ Streaming Media Server (vaninter.com, 2563)

และขั้นตอนเบื้องต้นนี้ ยังสามารถเชื่อมต่อกับระบบหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถบันทึกการแสดง และทำให้การบันทึกการแสดงนั้นคุณภาพของภาพและเสียงที่คมชัด สามารถนำไปตัดต่อทำเป็นคลิปวิดีโอ เพื่อบันทึกความประทับใจในแต่ละช่วงการแสดง และยังสามารถนำเสนอเผยแพร่ลงในช่องทางโซเชียลมีเดียอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นยอดผู้ชม และสร้างกระแสนิยม ต่อยอดไปถึงการประชาสัมพันธ์การแสดงในครั้งต่อไป ทำให้เกิดการติดตามของผู้ชมที่ชื่นชอบการแสดงหมอลำมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการแสดง Live Video Streaming ของกลุ่มศิลปิน นักแสดง ในรูปแบบต่าง ๆ อีกมากมาย เป็นปรับเปลี่ยนรูปแบบการเพื่อการสร้างรายได้ในสถานการณ์โควิด 19 อีกด้วย

ด้วยขั้นตอนการทำงานของระบบ Streaming ที่ค่อนข้างมีกระบวนการทำงานที่ไม่ซับซ้อน และยังสามารถเชื่อมต่อกับระบบการทำงานของสื่อโซเชียลมีเดียในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook และ YouTube ซึ่งเป็นช่องทางหลักในการที่คณะหมอลำใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มแฟนคลับหรือผู้ติดตามผลงานแล้วนั้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการผสมผสานทำงานร่วมกันระหว่างการแสดงด้านหน้าเวทีที่คณะหมอลำทำการแสดงอยู่แล้วนั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้มีระยะเวลาที่สั้นลงเพื่อให้ผู้ชมไม่เกิดความรู้เบื่อเพราะใช้เวลาในการทำการแสดงยาวนานเกินไป ปรับรูปแบบการแสดงให้เหมาะสำหรับการรับชมผ่านอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (โทรศัพท์มือถือ) เพื่อให้สะดวกต่อการรับชม และสามารถควบคุมกับระบบ Streaming ด้วยสัญญาณที่เสถียรและคมชัด สิ่งเหล่านี้ถูกนำมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำเสนอผลงานและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชมให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการรับชมผ่านระบบ Streaming แตกต่างจากการรับชมการแสดงในพื้นกลางแจ้งตามปกติอย่างไร ความสนุกสนาน บรรยากาศ และเสน่ห์ ของการรับชมหมอลำแบบดั้งเดิมภายใต้สถานการณ์ปกติจึงยังได้รับความนิยมอยู่ตลอด ระบบ Streaming จึงเป็นเพียงทางเลือกและช่องทางสำคัญในการพัฒนาปรับตัวเพื่อต่อยอด สร้างรายได้ให้กับธุรกิจและการดำเนินงานของคณะหมอลำ ในช่วงเวลาที่ต้องปรับตัวในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นตลอด

3. บทสรุป

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 หรือจะเป็นฤดูกาลที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานการแสดงกลางแจ้งในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างบันเทิงหรือกิจกรรมทางสังคม และครอบครัว รวมไปถึงธุรกิจต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น กำลังสอนให้มนุษย์รู้จักการปรับตัว และประยุกต์ใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของดิจิทัล การสื่อสารผ่านโลกออนไลน์คือสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเพื่อให้ทราบถึงข่าวสารต่าง ๆ สำคัญไปกว่านั้นคือการสร้างรายได้ ผลกำไร สร้างงาน และจัดกิจกรรมภายใต้มาตรการควบคุมสถานการณ์โรคระบาด โควิด 19 คือผลสำเร็จของการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สำหรับอาชีพและธุรกิจ เป็นการขับเคลื่อนที่ต้องได้รับการพัฒนา

เพื่อตอบสนองความต้องการในยุคปัจจุบันและโลกของการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีในอนาคต การทำงานของระบบ Streaming จึงเป็นช่องทางสำคัญสำหรับธุรกิจออนไลน์ ที่ต้องสื่อสารหรือนำเสนอผลงานผ่านสื่อโซเชียล การทำงานควบคู่กัน ภายใต้ระบบการทำงานที่ค่อนข้างง่ายอีกทั้งอุปกรณ์ในการทำงานของระบบ Streaming สามารถเคลื่อนย้ายไปได้ทุก ๆ พื้นที่ ทำให้การใช้งานของเทคโนโลยี ระบบ Streaming เข้าถึงในทุก ๆ กลุ่มคน หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน นิยมนำระบบการทำงานและเทคโนโลยี ระบบ Streaming ไปใช้งานเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน ภายใต้มาตรการ การควบคุมการแพร่ระบาดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และในปัจจุบันการประชุมงาน การจัดสัมมนา หรือการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ยังได้นำระบบการทำงานในรูปแบบออนไลน์เข้ามาเป็นทางเลือกในการขับเคลื่อนการทำงาน ด้วยเหตุผลของการทำงานในระบบออนไลน์ หรือเทคโนโลยี ระบบ Streaming สามารถแสดงผลได้ชัดเจนและตอบโต้ปัญหาด้านการสื่อสาร รวมถึงการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการ กิจกรรมที่ต้องเดินทางมารวมกลุ่มกัน สิ่งเหล่านี้คือการต่อยอดการแก้ปัญหา และการปรับตัว โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ในอนาคตจึงต้องมีการพัฒนาและใช้งาน เทคโนโลยี ระบบ Streaming เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ต่อทุก ๆ ภาคส่วน ทั้งการพัฒนาทางการศึกษา ธุรกิจและสังคม โลกของสื่อโซเชียลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ต้องให้ความสำคัญและศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. เอกสารอ้างอิง

- ยง ภูววรรณ. (2563). *บทเรียนออนไลน์สำหรับนักเรียนและประชาชนเรื่องโรคโควิด-19 และระบาดวิทยา*. กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วรารณ บันเทิงใจ, ศิริศักดิ์ เหล่าจันทม. (2564). ผลกระทบต่ออาชีพหมอลำเรื่องต่อกลอนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดโรคโควิด-19. *วารสารบริหารการปกครอง (Governance Journal)* ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). 140.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (HPP). (2563). *ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับโลกและในประเทศไทย*. <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1177420210915075055.pdf>
- กรุงเทพธุรกิจ. *คุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม*. (2565 : 4 กุมภาพันธ์ 2565). <https://www.bangkokbiznews.com>